

§14. Trúarfrælsi

Stk. 1: Øll eiga rætt at trúgva og útinna sína trúgv á tann hátt, tey vilja.
Stk. 2: Tingið kann veita kristnitrúnni serligar sømdir, tó uttan at gera seg inn á aðrar fatanir.

Stjórnarskipan Føroya – Álit, 2006

§79. Samveldi

Stk. 2: Fara Føroyar upp í samveldi við onnur lond og ríki, skal tingið samtykkja samveldissáttmála sum lóg við avgjördum meiriluta, áðrenn fólkíð tekur endaliga avgerð á fólkaatkvøðu í minsta lagi eitt hálvt ár seinni, har vanligur meiriluti skal ráða. Sama mannagongd er í gildi, fara Føroyar úr samveldi við onnur lond og ríki.

Stjórnarskipan Føroya – Álit, 2006

§3. Valdsbýti, løgræði og rættvísi

Stk. 1: Stjórnarskipanin er grundað á valdsbýti, løgræði og rættvísi.

Stjórnarskipan Føroya – Álit, 2006

§9. Javnstøða

Stk. 1: Øll fólk eru javnsett uttan mun til eyðkenni ella frábregði.

Stjórnarskipan Føroya – Álit, 2006

§13. Ognarrættur

Stk. 1: Allar ognir og øll rættindi eru vard fyri ágangi.

Stjórnarskipan Føroya – Álit, 2006

Í fleiri enn 150 ár hava føroyingar kjakast á tveimum hermótum um ríkisrættarligu støðuna hjá Føroyum í Ríkisfelagsskapinum

hjá Grundlógarnevndini, sum seinni bleiv til Stjórnarskipanarnevndina.

Ongantið ætlað sum loysingarskjal

Full semja var ongantið um Stjórnarskipanaruppskotið frá desember 2006. Serliga var tað formælið til stjórnarskipanina, ið ósemja var um. Tann ósemjan var millum loysingarflokkarnar og sambandsflokkarnar um orðingarnar og tulkingar av orðingunum, sum botnaðu beinleiðis í hvar flokkarnir standa hugsjónarliga í spurninginum um loysing ella samband.

Ósemjan var somikið stór, at alt arbeiðið við stjórnarskipanini strandaði á hesum, og tí varð upp-

skotið eisini lagt stilt og hevur ligið stilt síðani.

Men sum Jóan Pauli Joensen, professari, ið var formaður í Stjórnarskipanarnevndini, segði við Dag & Viku farna hósdeg, var tað ongantið ætlanin at uppskotið um Stjórnarskipan Føroya skuldi verða skjalið, ið loysti tann hugsjónarliga spurningin. Hinvegin var ætlanin júst at Stjórnarskipanin skuldi verða ein grundleggjandi karmur, sum ber í sær semju um støðu okkara og semju um, hvagar vit kunnu fara, og hvussu vit tá gera.

Ætlanin var at skapa meira støðugt, virðiligt og semjusøkjandi samfelag. Tí skeyt nevndin upp eina sokallaða tjóðskaparliga semju. Hon ber í sær, at vit føroy-

ingar staðfesta á skrift, at vit eru samdir um, at vit eru tjóð og land. Eisini staðfesta vit mannagongdir fyri, hvussu gerast skal, tá og um vit loysa frá verandi samveldisskipan – ella teingja okkum at øðrum skipanum.

– Við hesum hava vit ikki loyst ósemjuna um loysing ella samband; tað er heldur ikki endamálið. Men heldur jarða vit so stóran part av hesi ósemju sum gjørligt; tá er nógv vunnið, og tá hava vit fingið til vega felags fatan um verandi støðu, hvagar vit kunnu fara og hvussu, skrivaði nevndin í inn-ganginum til uppskotið.

Stóra ósemjan fjalir nógvu semjurnar

Sum fyrrverandi formaðurin í

SAVNMYNDIR

Innanfyri ella uttanfyri Ríkisfelagsskapin

Ein av stóru og grundleggjandi spurningunum, ið javnan verður reistur í sambandi við kjak um stjórnarskipan Føroya, er um ein slík skipan kann setast í verk innanfyri Ríkisfelagsskapin. Spurningurin er reistur í fleiri førum av donskum forsætisráðharrum, ið staðfesta at allar broytingar í ríkisfelagsskapinum mugu vera innanfyri grundlógarinnar karmar.

Ríkisfelagsskapurin hevur tó longu í fleiri førum verið gjøgnum líknandi kollveltandi broytingar. Næstu grannalond okkara, Noreg og Ísland, finga bæði tvey sínar stjórnarskipanir, ávikavist Grunnlov og Stjórnarskrá, meðan tey enn vóru í samveldi, Noreg við Svøríki og Ísland við Danmark. Sostatt eru longu fordømi um, at stjórnarskipanir kunnu verða settar í gildi fyri eitt sjálvstýrandi land í einum ríki, uttan beinleiðis at bróta karmarnar á ríkinum.

Hetta staðfesti lögfrøðingurin og politikarin Kári á Rógvi, sáli, ið var næstformaður í Stjórnarskipanarnevndini, eisini í sínum viðmerkingum til stjórnarskipanaruppskotið.

– Bæði næstu norrønu grannalond okkara, Ísland og Noreg, finga stjórnarskjøl síni, meðan tey enn vóru í samveldisstøðu. Hjá báðum hesum londum vóru skjølini, nevnd ávikavist Constitution, seinni Grunnlov og Stjórnarskrá, til stóra signing. Stjórnarskjøl staðfesta land sum stjórnareind, menna tjóð og byggja brúgv millum ymsar ríkisrættarligar støður.

At fullfíggjað stjórnarskipan ber til hjá landi og tjóð sum okkara, er ikki trupult at sannføra vanliga fólkíð í Føroyum um, skrivaði Kári á Rógvi millum annað í viðmerkingunum til Stjórnarskipan Føroya.

ROGVI@SOSIALURIN.FO

Stjórnarskipanarnevndini, Jóan Pauli Joensen, professari, eisini legði dent á í Degi & Viku hósdeg, vóru politisku flokkarnir stórt sæð samdir um stórar partar av uppskotinum, sum varð lagt fram í 2006.

Í stjórnarskipanaruppskotinum, sum er býtt í formæli og triggjar partar, verða karmarnir lagdir um verandi støðu Føroya sum fólk, land og tjóð, hvørji rættindi fólkíð í landinum hevur, og hvørji vøldini eru og hvussu valdsbýtið hjá teimum er mótvegis hvørjum øðrum.

Talan er um breiðar og almennar orðingar, sum vit eisini kenna úr eitt nú donsku grundlóginu ella amerikansku stjórnarskipanini, so sum at »Føroyingar eru tjóð og Føroyar eru land«, »Føroyar eru land við fólkaræði« og at »Almenna málið er føroyskt«. Eisini orðingar um talufrælsi, trúarfrælsi og ognarrættindi eru staðfest í stjórnarskipanini. Yvirhøvur eru flestu orðingarnar í Stjórnarskipanaruppskotinum orðingar, ið eingin politiskur flokkur í Føroyum er ósamdur í, um enn onkur ósemja kann vera um orðingarnar.

Hinvegin ber til at lesa í viðmerkingunum til uppskotið, at nakrar av ósemjunum eru um meira

teknisk viðurskipti. Eitt nú um Landsbanki og Búskapargrunnur skulu nevast í uppskotinum, um mannagongdir í játtanarskipanini, og um landsstýrismaður í uttanríkismálum eigur at verða nevndur í uppskotinum ella ikki.

Men nógvu smáu semjurnar strandaðu, saman við restini av uppskotinum, á nøkrum av hugsjónarligu ósemjunum, ið botna í spurninginum um loysing ella samband.

Finna millumvegin

Sambært Jóan Paula Joensen, professara, verður avbjóðingin hjá samgonguni millum Javnaðarflokkin, Tjóðveldi og Framsókn sostatt ikki at framleiða eitt heilt uppskot til stjórnarskipan, ið skal leggjast til fólkaatkvøðu. Avbjóðingin verður heldur ikki at loysa trætuna millum loysingar-rørsluna og sambandsvongin í føroyskum politikkin.

Stóra avbjóðingin verður hinvegin at finna millumvegin, sum báðir partar eru samdir um. Tað vil við øðrum orðum siga eitt uppskot og eitt formæli, har semja verður millum allar partar um hvussu farast skal fram, óansæð hvørja leið farast skal.

ROGVI@SOSIALURIN.FO